

quae de ministrantium intentione sunt dicta : nam eadem prorsus et suscipientium, et ministrantium ratio subest quod ad ipsam attinet substantiam intentionis. Denuo tamen, breuiter licet, probanda est. Primo quidem ex Augustino, ubi docuit (6) valere Baptismum *fallaciter* in Ecclesia datum et acceptum : At Sacramenti *fallaciter* dati aut accepti nomine illud intellexit, quod cum intentionis retentione datum aut acceptum fuit ; siue ea retentio ex parte subiecti, siue ex parte ministri se teneat ; vt multis ostendimus, dum de ministri intentione loquebamur : ergo.

Secundo : Innocentius Papa III. (7) definit r. valuisse Baptismum, quo mortis ac suppliciorum metu Iudaei in Hispania initiati fuerant, Imperante Sisebuto christiano Rege ; quamuis ipsi Iudaei postea contestati fuissent, se interius Baptismi receptioni contradixisse, quum abluitionem sacramentalem cum debita formae prolatione ab Ecclesia ministris factam exterius, et serio patiebantur. Definit praeterea, ratum quoque fuisse Baptisma receptum a Saxonibus, qui adsebant, se numquam interius Baptismo consensisse ; atque se illius externo ritui corpus subiecisse vt tormenta sibi a Principe intentata declinarent ; proindeque se ad christianae Religionis obseruationem cogi non posse causabantur.

Tertia propositio sic demonstratur : vt valeat Sacramentum non requiri Fidem generalem, qua quis omnes, vel saltem praecipuos articulos credat, testatur Ecclesia admittens Baptisma ab Arianis, Nestorianis, et Macedonianis receptum, quos ne baptizarentur, dum ad vnitatem redibant, cavit ; non esse autem necessariam Fidem specialem, seu particularis alicuius articuli ; eorum etiam quae ad sanctitatem et efficaciam ipsius Baptismi spectant, testata quoque est, Baptisma Lutheranorum, Calvinistarum, aliorumque approbas ; dummodo error in forma illius Sacramenti non fuerit expressus.

Praeterea, id docet Augustinus scribens : (8) » non interest, quum de Sacramenti integritate et sanctitate tractatur, quid credat, aut quali Fide imbutus sit ille qui accipit Sacramentum. Interest quidem plurimum ad salutis viam ; sed ad Sacramenti quaestionem nihil interest. Fieri enim potest, vt homo integrum habeat Sacramentum, et peruersam Fidem, « ccc.

Do-

(6) Lib. vii. de Baptism. contra Donat. cap. 53.

(7) Lib. iii. Decr. tit. 42. cap. *Maiiores*.

(8) Lib. iii. de Baptism. contra Donat. cap. 14.

Docet et S. Thomas his verbis : (9) » alio modo requiritur aliud quid ex necessitate ad Baptismum, sine quo character Baptismatis imprimi non potest. Et sic recta Fides baptizati non requiritur ex necessitate ad Baptismum ; sicut nec recta Fides baptizantis : dummodo adsint cetera, quae sunt de necessitate Sacramenti. «

Postremo : nemo dubitat quin valeat Baptismatis Sacramentum datum Atheo, qui cum intentione saltem externa ritui exteriori illius Sacramenti se subicit ; quique aliunde edocuit est, ritum illum tanquam rem sacram haberi in Ecclesia, quae christiana est. et dicitur : at nullius omnino articuli ne quidem de Dei existentia, Fidem habet is, quiet re et nomine Atheus supponitur : ergo.

CAPVT XII.

Contraria argumenta enervantur.

Hoc vnum obicit solet aduersus primam propositionem : monstra, quae ex mulieris foetu exeunt, nonnumquam baptizantur : atqui eiusmodi monstra homines non sunt : ergo non soli homines Sacramento subiectum sunt.

Qui vero omnem penitus intentionem a recipiente Sacramenta remouere conantur, his vtuntur momentis. Primum : Innocentius III. (1) adserit, sacramentalem actionem tunc characterem imprimere, quando obicem contrariae voluntatis non inuenit : ergo in subiecto etiam adulto mera indifferentia sat est vt valeat Sacramentum.

Secundum : nonnulli, vel inuiti, vel saltem inscii, Ordinis Sacramento initiati sunt : ita factum a se narrat Epiphanius (2) cum Paulliniano Monacho Sancti Hieronymi fratre, quem inuitum, seu vi illata per multos Diaconos, primum Diaconum, posthac Sacerdotem ordinauit. Ita factum cum Macedonio a Flauiano Episcopo Antiocheno, quem Presbyterum ordinauit, narrat Theodoretus : (3) Atqui collata eis ordinatio valuit : ergo.

Tertium : plures leguntur baptizati, qui tamen nullam habuerunt intentionem : vt Genesius et Dioscorus, qui dum mimicte mysteria christianorum exhiberent, Baptismate consecrati sunt : ergo absque vlla prorsus intentione.

Quar-

(9) III. Part. q. lxxviii. art. 8.

(1) Ex Cap. *Maiores* sup. laud.

(2) In Epist. ad Ioan. Hierosol.

(3) In Hist. Religiosa cap. 53.

Quartum : paruulis positua intentione non est opus vt Confirmationem et Ordinem recipiant : ergo neque adultis. Vnde posituae illius intentionis haud meminit Eugenius IV. in Armenorum instructione.

Quintum : valet Extrema-Vnctio collata fideli prae subita infirmitate omnia sensuum vsu destituto : ergo absque positua subiecti intentione validum est hoc Sacramentum : neque enim antequam mentis impos fieret , vel voce , vel signo Vnctionem extremam petierat.

Qui autem externam intentionem non sufficere existimant , sic arguunt. Primo : S. Thomas sic loquitur : (4) » si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum , esset rebaptizandus. « Er : (5) » ex parte baptizati requiritur voluntas , siue intentio suscipiendi Sacramentum. « Item : » si aliquis ablutionem exterioriorem reciperet , non intendens recipere Sacramentum , sed ludum et dolum facere » non esset baptizatus ; ergo ex S. Thoma (6) ratum non esset Sacramentum illi datum , qui suam retinisset intentionem.

Secundo : ipse Doctor Angelicus haec profert de Matrimonii subiecto loquens : (7) » consensus exterioribus verbis expressus absque interiori consensu nullum Matrimonium facit. « Ex quibus infert , (8) cum qui post conseasum , quem visus est per verba exteriora praestitisse , cum altera nubit , non posse ad primam mulierem redire , cum qua fallaciter contraxisse supponitur : additque teneri eum » potius » excommunicationem sustinere , aut in alias remotiones regiones fugere , » quam secundum illam coniugem dimittere , vt ad priorem redeat ; etiamsi Ecclesiasticus id Iudex sancierit : sed S. Thomas idem de reliquis Sacramentis ac de Matrimonio sentit : ergo .

Tertiam denique propositionem haec oppugnant. Primum : Canone VIII. Concilii Arelatensis I. de Actis in Ecclesiam redeuntibus statuitur , vt nouo consecrentur Baptismo , si interrogati non responderint Trinitatem. Quod et decreuisse videtur alterum Concilium Arelatense Canone XVII. his verbis : » Bonosiacos baptizatos in Trinitate , » si interrogari Fidem nostram ex toto corde confessi fuerint , cum christomate , et manus impositione in Ecclesia recipi sufficit. Ergo in baptismatis subiecto necessario praesupponi debet Fides Trinitatis vt valet Sacramentum.

Se-

(4) III. Part. q. LXVIII. art. 7. in resp. ad 2.

(5) In corp. artic.

(6) In Suppl. q. XLV. art. 4. in corp.

(7) In Suppl. q. XLV. art. 4.

(8) In resp. ad 3.

Secundum : Augustinus adserit , (9) valere Baptisma receptum sine simulatione , et cum aliqua Fide : ergo.

Tertium : haec scribit S. Optatus Episcopus Milenitanus contra Donatistas : (10) » in hoc Sacramento Baptismatis celebrando tres esse species constat. Prima species est in Trinitate ; secunda in credente ; tertia in operante. Duas video necessarias. Principalem locum Trinitatis inuocatio possidet , sine qua res ipsa non potest geri ; hanc sequitur Fides credentis : Trinitas enim semper ipsa est ; Fides in singulis vna est , vim suam semper retinent ambae ; ex quibus hoc conficitur argumentum : comparat eo loci Optatus recipientis Fidem cum Trinitatis inuocatione , illamque non minus necessariam , quam istam esse contendit : ergo quemadmodum Baptisma absque expressa Sanctissimae Trinitatis inuocatione collatum non valet , ita nec receptum ab homine , qui Trinitatis Mysterium non credit.

Sed responderetur ad singula. Ad illud quidem quod contra primam propositionem obiectum fuit , ex verbis S. Caroli Borromaei : (11) nempe : » monstrum quod hominis speciem non praesfert , non baptizetur , nisi primum Archiepiscopus vel Episcopus consulatur. Si autem dubitetur , an sit homo , baptizari debet sub conditione , dicendo : si tu es homo , ego te baptizo in nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti. « Itaque monstra baptizantur vnice , quum dubium est an homines sint ; neutiquam dum certum est homines non esse.

Ad primum deinde ex his quae intentionem omnem oppugnant , dicendum : Innocentium de his loqui , qui prae infirmitate subita obmutescentes : » prius cathecumeni extitissent , et habuissent propositum Baptismatis. «

Secundum sic solutum esto : Paullianus et Macedonius , vt pote viti frugi et eximia virtute conspicui , animum Ecclesiae subditum in omnibus habebant ; proindeque in ordinationem Ecclesiae nomine datam consensere : sed existimantes se impares ad ecclesiastica onera subeunda , haud violata obedientiae virtute specimen humilitatis praeferebant. Adfuisse tandem eis » voluntatem suscipiendi operis boni , » Augustinus testatur. (12)

Tertium nihil certe euincit contra nostram sententiam. Primum enim exemplum , scilicet de Genesii Baptismo , quid valeat in hac re , ex dictis superius facile quis intelliget. Sed nec valet plus secundum

quum

(9) Lib. VII. de Bapt. cap. 53.

(10) Lib. V. cap. 89.

(11) In Instruct.

(12) In Epist. CLXXXIII.

quum falsum sit Dioscorum in Theatro Baptisma recepisse: quippe qui cum multis cathecumenis pridie Paschatis Baptismate donatus sit. Legito Augustinum huius conuersionis disertissimum narratorem. (13)

Quarti illatio neganda est: quia Christo sic instituyente, paruulis, utpote actuali peccato non foedatis, et Sacramentum per se ipsos petere non valentibus, prodest aliena intentio, scilicet Ecclesiae eos ad Baptisma recipiendum offerentis. Contra adultis, eo quod ante morbum positua intentio adesse potuerit, aequum non est ut pro sit intentio aliena: vnde sibi impurent, quod in amentia aut in morbo per Baptismum postea non renascantur. Nec in oppositum facit Eugenii Papae silentium: non enim Armenos docens, de iis agebat, quae ex parte subiecti ad Sacramentorum receptionem necessaria sunt; sed de his tantum, quae ex parte ministri ad Sacramenta conficienda atque ministranda requiruntur: supponit tamen subiecti idoneitatem.

Quintum sic soluitur: adesse in allato casu posituam intentionem praesumptiuam: qui enim, dum sua frueretur ratione, christianismum ad mortem usque in Ecclesia Catholica profiteri voluit, velle censetur, ut sibi postea ratione destituto Sacramenta conferrentur; ea maxime quae de vita periclitantibus ex Christi mandato necessaria esse cognoscit.

Neque difficiliora soluta sunt, quae externam intentionem oppugnare videbantur. Primum enim ex S. Thomae testimoniis conflatum, nihil contra opinionem nostram conficit: Enim quicumque libere patitur ut sacramentalis actio a ministro exterius Ecclesiae personam gerente sibi adplicetur, habet absdubio efficacem intentionem et veram voluntatem Sacramentum recipiendi, quantumcumque interius reluctetur; nam actio sacramentalis ipsum est Sacramentum; vnde contradictio interior nolitio inefficax est recipiendi Sacramentum; quae quidem stat simul cum voluntate contraria efficaci. Ad dendum tamen pro tertio testimonio explicando; loqui ibi Doctorem Angelicum de eo, qui ludum et dolum suum manifestat exterius. Quin et illud vltius dici poterit, fuisse quidem eam mentem Auctoris supplementi: sed non S. Thomae; qui perfici Sacramentum a ministro docuit, qui verbis intentionem Ecclesiae exprimentibus vitur, modo ex subiecti recipientis parte non adpareat contraria voluntas.

Ad

(13) Epist. LXVII. ad Alipium.

Ad secundum, quod ex S. Thomae auctoritate ducunt quoque, sunt qui respondeant; non aequè loquutum fuisse Angelicum Doctorem de reliquis Sacramentis et de Matrimonio: quia, inquirunt, consensus internus, seu intentio non retenta, est simul cum consensu externo materia ex qua secundum Christi institutionem Matrimonii Sacramentum componitur: vnde absque interno illo consensu Sacramentum non valere concludunt: quod de interno consensu in ordine ad reliqua Sacramenta adseri non potest, quum certum apud omnes sit consensum illum nec ad materiam, nec ad formam pertinere. At nobis haec solutio non probatur, quum ex eo quod internum subiecti consensum ad matrimonii materiam spectare gratis fingatur quod S. Thomas ibi loquatur de Matrimonio, non solum ut Sacramentum est, sed etiam ut est naturalis et ciuilis contractus. Itaque id dicendum pro responsione iudicamus, ita quidem sensisse Doctorem Angelicum dum in sententias scriberet; hoc est quum iunior esset: aliter tamen senior factus, quum Summam Theologicam exarauit.

Argumenta tandem quae tertiam propositionem contradicebant, sic soluantur. Primum quidem dicendo, prioris Concilii Arelatensis sententiam in alienum sensum detorquere eos, qui ea videntur ut probent Afros, quos dum in haeresi baptizarentur, SS. Trinitatis Mysterium latebat, nouo in Ecclesia Baptismate esse donandos: nihil siquidem aliud Patres Arelatenses voluere, quam Afros alio Baptismate in Ecclesia sanctificari debuisse, si in Trinitatis nomine et inuocatione se tinctos fuisse non adfirmarent.

Alterius autem Synodi Arelatensis Patres haud praeceperunt, ut Bonosiaci iterum baptizarentur, si dum a suis abluerentur, Trinitatis Fidem non fuissent professi; sed tantum fuit ab eis praescriptum, ut per impositionem manuum in Ecclesiae sinum non admitterentur, quin prius se omnes Fidei articulos ex animo credere palam testati fuissent.

Ad secundum dicendum: Augustinum loqui de eo, qui initio iocans, sed subito postea conuersus Sacramentum animo recepit: quidem S. Doctore probabile visum est, ratum ac validum esse Sacramentum eo in casu propter recipientis Fidem. Eam opinionem, quam tandem antiquauit Tridentina Synodus, nemo Theologorum Augustino vertit crimini: nondum enim illius aetate in plenario generalique Concilio casus, de quo agitur, fuerat definitus. Melius tandem dicitur: loquutum Augustinum fuisse de Fide late sumpta, quam

Tom. IIII.

Gg

nc-

necessariam adulto esse iudicaret, vt sciat Baptisma, quo donatur, tanquam ritum a Christo institutum celebrari in Ecclesia, aut saltem in societate, quae a nonnullis vera Ecclesia existimetur: neque enim ratum est Sacramentum datum homini, qui ceremoniam, quam sibi applicari libere patitur, tanquam rem sacram in aliqua Ecclesia haberi animo nescit.

Ad tertium responder Natalis Alexander, (14) id quidem quod fert argumentum, S. Oprato reuera visum fuisse. Quam nos solutionem probamus et amplectimur: non enim difficilli negotio ostendi potest S. illum Praesulem credidisse, requiri Dei, Christi, ac ipsius quod suscipitur, Baptismatis Fidem, vt validum sit Sacramentum. Ast pace tanti tantaque pietate conspicui Praesulis dicendum arbitramur, eum quoad illud caput Traditionis mentem non fuisse adsequutum.

CAPVT XIII.

Sacramentorum nouae legis efficaciam propugnat.

Omnia nouae legis Sacramenta gratiam sanctificantem vere et proprie produciunt ex opere operato.

Non omnia, sed tria tantum characterem imprimunt: qui reuera animae inhaeret, atque indelebilis est.

Primam propositionem quod adinet ad gratiae sanctificantis productionem, docent Scripturae non vno in loco. Paulus enim de Ecclesia loquens ad Ephes. v. ad Baptismum adludens, haec habet: "mundans eam (Christus) lauacro aquae in verbo vitae." Actor. viii. dicitur, quod Apostoli per impositionem manuum Spiritum Sanctum Neophitis contulerint: "imponerant manus, et accipiebant Spiritum Sanctum." De Poenitentia Ioannis xx. haec leguntur: "quorum miseritis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt." Euchariae vis hac Christi sententia Ioannis vi. exprimitur: "qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam." Extremae Vnctionis efficaciam haec Iacobi verba cap. v. inuunt: "si in peccatis sit, remittentur ei." De ordinatione sic loquitur Apostolus ad Timoth. iv: "noli negligere gratiam, quae est in

"te,

(14) Dissert. xxiii. in Hist. Eccl. Sess. iii.

"te, quae data est tibi cum impositione manuum presbyterii." Et de Matrimonio Ioan. ii. (vt Patres interpretantur, maxime Cyrillus) dicitur, quod in nuptiis Cana, quibus Christus praesentem se exhibuit, sanctificatum fuerit; atque ad gratiae productionem fuerit eleuatum.

Docent praeterea Patres. Iustinus enim (1) ait: nos per Baptismum renasci, "et remissionem ante commissorum peccatorum consequi in aqua." Tertullianus de Baptismo quoque scribens dicit: (2) "superuenit statim spiritus de coelis, et aquis superest, sanctificans eas de semetipso, et ita sanctificatae vim sanctificandi combibunt." Cyprianus inquit: (3) "vngi necesse est eum qui baptizatus sit, vt accepto chrismate, id est vnctione, esse vnctus Dei, et habere in se gratiam Christi possit." Augustinus praeter alia plurima, quae laudata suis locis sunt, testimonia, praecellam tunc sententiam contra Cresconium scribens; (4) atque firmissimis ipsorum Donatarum factis demonstrat, "non eorum meritis a quibus ministratur, nec eorum quibus ministratur, constare Baptismum, sed propria sanctitate atque veritate, propter eum a quo institutus est."

Docent quoque Concilia: Sic enim post antiqua loquuntur Florentinum et Tridentinum. Primum: (5) seu potius Eugenius IV. ait: "illa, id est Sacramenta veteris legis, non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant. Haec vero nostra, et continent gratiam, et ipsam digne suscipientibus conferunt." Secundum sic loquitur: (6) "si quis dixerit, Sacramenta nouae legis non continere gratiam quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptae per Fidem gratiae vel iusitiae, et norae quaedam christianae professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, anathema sit.

Accedit ratio: Baptismus infanti collatus validus est, gratiamque illi confert regenerantem non ex Fide aut merito ministrantis: collatus enim a malo ministro, infideli etiam vel pagano, gratiam confert: sed neque eam confert ex Fide, merito, aut dispositione suscipientis, quum huius sit prorsus incapax: ergo ex propria virtute.

Itaque argumenta hucusque producta probant etiam Sacramenta

Gg 2

le

(1) In Apolog.
(2) Cap. iv.
(3) Epist. lxx.

(4) Lib. iv. cap. 16.
(5) In Decr. pro Instruct. Armen.
(6) Sess. vii. Can. 7.

legis nouae gratiam *ex opere operato* producere, vt facile quis percipere potest. Sed et definitum hoc expresse fuit in Concilio Tridentino (7) verbis illis: »si quis dixerit, per ipsa nouae legis Sacramenta *ex opere operato* non conferri gratiam, anathema sit.« Cui definitioni ratio suffragatur: nam gratiam *ex opere operato* conferre, nihil est aliud, quam eam conferre vt operis quod exterius exercetur; seu praecise eo quod a legitimo ministro forma materiae, et vtraque suscipienti adplicentur: atqui noui foederis Sacramenta ea ratione gratiam sanctificantem producunt: etenim eam conferunt, non dependenter a Fide aut probitate ministri, quum ex dictis ministrantium iniquitas nec integritati, nec virtuti Sacramentorum noceat: ea insuper non producitur vt dispositionum in suscipientibus repertarum; quippe aliquando nullas omnino in subiecto supponunt, vt in paruulis et in amentibus ab infantia; atque si aliquas in adultis requirunt, non sunt dispositiones illae causa efficiens gratiae, sed mera ad ipsam preparatio: ergo.

Secundam propositionem probant quoque Scripturae: Paulus enim in II. ad Corinth. I. dicit: in Confirmatione Deum nos *unxisse* et *signasse*, caractere nimirum, quo veluti signo quodam anima nouo et speciali iure tamquam Dei ipsius possessio designatur. Eundem loquendi modum ipse Apostolus de Baptismate loquens adhibuit, dicens cap. IV. eiusdem Epistolae: »nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis.«

Eandem propositionem probat Patrum Traditio. Ambrosius primum tenet locum, vbi de Mysteriis loquens dicit: (8) accipere nos in Baptismate »signaculum spirituale.« Audiendus modo est Augustinus, cui et ipsum caractere nomen, quo nunc vtitur Ecclesia, notum fuit, quippe rem eo nomine significatam antiquos Patres tamquam principium supposuisse demonstrat. Haec sunt Augustini verba: (9) »satis eluxit Pastoribus Ecclesiae Catholicae toto orbe diffusae, per quos postea plenarii Concilii auctoritate originalis consuetudo firmata est, ouem, quae foris errabat, et Dominicum characterem a fallacibus depraedatoribus suis foris acceperat, ventrem ad christianae veritatis salutem ab errore corrigi, a captiuitate liberari, a vulnere sanari; characterem tamen Dominicum in ea agnoscere potius, quam improbari.« Declarat praeterea quaenam sint Sacramenta hunc characterem imprimantia; et tum de Baptismo

(7) Can. VIII. eiusd. Sess. (8) Cap. VII. (9) Lib. VI. de Bapt. cap. I.

seorsim id adfirmat: (10) tum de Baptismo cum Ordine coniunctim (11) tum denique de Confirmatione. (12) Leguntur his adfinia in Basilio, (13) Gregorio Nazianzeno, (14) Epiphano, (15) aliis.

Probant praeterea Ecclesiasticae definitiones. Nam Innocentius III. cap. *Maiores*, non semel characteris quem imprimit Baptismus, mentionem facit; immo ante Innocentium illius meminit Magister Sententiarum. (16) Eugenius item IV. ex communi Ecclesiae sensu trium Sacramentorum characterem Armenos docuit: eundem postea aduersus pestilentissimos Nouatorum errores stabilivit Synodus Tridentina, non doctrinarum nouitati, sed veterum documentis inhaerens, his verbis: (17) »si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, et Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale et indelebile, vnde ea iterari non possunt; anathema sit.«

Accedit S. Thomae ratio: (18) »quicumque, inquit, ad aliquid certum deputatur, consuevit ad illud consignari: sicut milites qui adscribebantur ad militiam, antiquitus solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri, eo quod deputabantur ad aliquid quod corporale:« sed homines per aliqua Sacramenta deputantur ad aliquid spirituale agendum vel recipiendum, pertinens ad Dei cultum: ergo consequens est, vt per ea fideles aliquo spirituali characterem insigniantur.

Iam vero characterem hunc animae inhaerere, atque deleri non posse ex his quae nuper dicebamus, habetur. Concilia siquidem aiunt characterem imprimi: Patres eundem adpellant notam, sigillum, signaculum. Deinde: ipsa Concilia characterem dicunt signum quoddam spirituale et indelebile: Patres quoque, quum Graeci, tum Latini, illum sigillam sanctum indelebile adpellant. Praeterea: Theologi communiter id asserunt, characterem nempe non habere contrarium quo destruat: non enim confertur ad sanctificationem, sed ad consecrationem et spirituales potestatem: proinde potest cum peccato componi, atque in peccatore reperiri. Atque hinc consequitur etiam, quod tria tantum Sacramenta, videlicet Baptismus, Confirmatio, et

(10) In Epist. ad Bonif. Ep. XIII.

(11) Lib. II. cont. Epist. Parmen.

cap. 13.

(12) Lib. II. cont. lit. Petil. cap. 104

(13) Homil. XIII.

(14) In Hortat. ad Sacr. Iauacrum.

(15) Haer. V.

(16) In IV. dist. 44.

(17) Sess. VII. Can. 9.

(18) III. Part. q. LXIII. art. I.

Ordo imprimunt characterem; his quippe Ecclesiae filii, milites, et ministri efficitur.

CAPVT XIV.

Sectariorum erroribus memoratis eorundem soluit argumenta.

Quum errorum ferme omnium, quotquot a Sectaris inuenti sunt, capitalis ille habeatur, quod sola diuinarum promissionum Fide iustificatur homo, eaque sola Christi iustitia adprehendatur, ac nostra quodammodo fiat; ex eo tanquam ex infecta radice immania illa eorundem commenta enata sunt; videlicet ad solam nutriendam Fidem Sacramenta fuisse a Christo instituta; neque aliud illa esse, quam acceptae per Fidem gratiae vel iustitiae exteriora signacula, et quasdam christianae professionis notas, quibus fideles ab infidelibus secerantur, proindeque delirare Romanenses (quo nomine nostros Theologos designatos per ludibrium volunt) dum aiunt, noui foederis Sacramenta gratiam continere quam significant, ac reipsa eam conferre non ponentibus obicem; ac barbaro protsus, et pene magico vocabulo, *ex opere* scilicet *operato* fictitiam hanc Sacramentorum efficaciam exponunt. Ita post Lutherum (1) et Caluinum; (2) loquuntur eorum asseclae omnes, vt Sacramenta nuda signa et theoretica, adeoque omni destituta efficacia statuunt.

Neque solam tamen gratiae sanctificantis efficientiam nostris Sacramentis denegant; sed et alterum quoque effectum, characterem nempe, a tribus illis memoratis Sacramentis produci pernegant; dogmatizantes, Dogma istud nouitium in Ecclesia esse, atque miram proinde nouorum Theologistarum fictionem, inuentumque venerandae antiquitati inauditum, nec nisi ineunte saeculo terriodecimo ab Innocentio III. prociusum. Ita potissimum Kemnitius loquitur. (3)

Quae vero vt impia haec commenta propugnent, argumenta produciunt? Haec scilicet ad denegandam Sacramentis gratiae efficientiam. Primum ex Scripturis petitur; legimus enim ad Rom. 1: "iustus ex Fide uiuit." Er cap. 1v: "credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam." Item Marci ultimo: "qui crediderit, et

(1) In lib. de captiu. Babyl. cap. de Bapt.

(2) Lib. 1v. Instit. cap. 14.

(3) II. Part. Exam. Concil. Trid.

"baptizatus fuerit, saluus erit;" cet. Rursus i. Petri cap. iii: "saluos facit Baptisma: non carnis depositio sordium; sed conscientiae bonae interrogatio in Deum," cet.: ergo iustificantur homines per Fidem immediate; per Sacramenta vero, quatenus Fidem excitant.

Secundum est huic simile: Apostolus laudato cap. 1v. docet Abrahamum, non ex Circumcisione, sed ex Fide fuisse iustificatum; ergo.

Tertium sumitur ex Patribus. Scribit siquidem Augustinus: (4) "vnde tanta virtus aquae, vt corpus tangat, et cor abluat; nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur." Et alio in loco: (5) "nec donum coeleste poterit consequi, qui se per aquam, non per Fidem commutari credet." Hieronymus quoque dicit: (6) "homo aquam praebet; Deus autem Spiritum Sanctum." Bernardus insuper habet: (7) sic Sacramenta gratiam conferre, sicut annulus, baculus, liber conferunt Episcopatum, Abbatiam, Canonice: quae tamen nuda signa sunt. Patres ergo docent, Fidem, non Baptisma gratiam conferre.

Quartum: si nouae legis Sacramenta gratiam producerent, seu ipsum iustificarent, inanis esset Christi passio: cui tamen vni nostram debemus iustitiam: ergo.

Quintum: dicuntur a Patribus Sacramenta gratiae signa quaedam ac sigilla; proindeque supponere in subiecto cui conferuntur, gratiam: at quod gratiam praesupponit, illius causa non est: ergo.

Sextum: modus ille loquendi *ex opere operato* valde recens est; atque imperitissime ab Scholasticis, et ab ipsis etiam Concilii Tridentini Patribus in vsum acceptus. Nam neque in Scriptura, neque in Patribus, immo neque in Scholasticae Theologiae Parentibus reperitur: praetereaque non nisi per ignorantiam pro verbo passiuo illae voces sumi potuere, quum *operari* verbum deponens sit.

Septimum: voces illae *ex opere operato* dispositionum omnium, et ipsius etiam Fidei necessitatem excludere videntur in iis, qui iam adulti Sacramenta recipiunt: ergo incaute eis vsi sunt Tridentini Patres; inepte quoque adhibentur ab hodiernis catholicis Theologis, quibus Sacramenta in adultis nulla dispositione praeparatis non agere persuasum est.

Aduersus characteris impressionem haec alia obiciunt. Primum: etiam

(4) Tract. LXXX. in Ioan.

(5) In lib. qq. vet. et nou. Testam.

(6) In cap. 1v. Isai.

(7) In Sermon. de Coena Dñi.

etiam characteris nomen nouum et inauditum est : principio enim in Scripturis non legitur : deinde nec ipsi Scholarum duces ante Petrum Pictauiensem Magistri Sententiarum auditorem characteris meminertunt ; atumque de eo silentium est penes ipsum Magistrum : ergo non immerito illum adpellauere quidam Innocentii III. figmentum, placitumque Scholasticorum labente saeculo xiii. exortum.

Secundum : dum Patres signaculi Baptismatis meminere ; atque dum Augustinus expresso vocabulo characterem nominauit , non id quod Scholastici contendunt intellexere ; sed christianae Fidei professionem ; vt constat ex Augustino : (8) ergo nihil aliud character ille erit quam Trinitatis ac Fidei euangelicae professio.

Tertium : characterem ex eo praesertim capite catholici Theologi adstruunt , quod aliqua Sacramenta nequeant iterari : at haec ratio infirma simul et falsa est : etenim nec prima Tonsura reiteratur, ne in iis quidem qui de gradu deliciuntur ; nec tamen Sacramentum, nec Ordo illa est : et Morino teste , (9) Confirmatio et Ordo quondam iterata sunt.

Quartum : infirma vel maxime est ratio illa , cui hi Theologi nituntur , vt adstruant , quod Baptismus , Confirmatio , et Ordo characterem imprimant ; quia nempe conferuntur consecratione quadam, per quam homines in Dei cultum deputantur : id enim cuiuslibet Sacramenti videtur proprium.

Quintum : ꝑ cui innotescere hoc signo debent ? Deo ? noscit ille absque eiusmodi signaculo gregem suum. Hominiibus ? Horum intuitum signatio illa subterfugit : ergo.

Sextum : characteris naturam nobis esse penitus ignotam ipsi Theologi catholici fateantur opus est : at sumae dementiae est rem prorsus incompertam admittere : ergo.

Septimum : vel sola opinionum diuersitas , quae apud Catholicos viget in designando characteris constitutio , abunde euincit tanquam figmentum illum esse habendum : ergo.

Octauum : quum anima a corpore per mortem separatur , desinit profecto finis ad quem ille imprimi dicitur ; nimirum exterior Dei cultus : non enim in altera vita Deus coletur per quorundam Sacramentorum receptionem aut administrationem : non ergo animo indelebilis ille est. Haec sunt , quae et aduersus gratiam , et aduersus characterem ab haereticis opponi solent.

In

(8) In Serm. ad plebem Caesar. (9) In lib. de Sacris Ordinat.

In quibus tamen soluendis non est cur multum insudemus : siuola siquidem atque inepta adeo sunt , vt vel leuiter ea attingisse, eneuasse fuerit. Ad primum itaque ex his quae priorem Sacramentorum effectum impugnant , respondemus , perperam hanc illationem duci : homo iustus est per Fidem : ergo per solam Fidem. Sequetur enim inde , quod nec per Christi Passionem meritaque iustificemur. Iustificamur autem per Fidem , per Christi Passionem , ac per Sacramenta. Per Fidem tanquam per iustificationis initium. Per Passionem Christi tanquam per causam meritoriam. Per Sacramenta tanquam per media a Christo instituta ad consequendam iustificationem. Ita duplicem Pauli locum expositum volumus. Qui vero ex Marco sumtus est , aequae Fidem et Baptismum claudit , pariterque ad adulti salutem requiri docet ; quoniam , vt fert Scholasticorum proloquium , bonum ex integra causa : ad damnationem autem alterutrus defectum sufficere ibi adseritur , quia malum ex quocumque defectu. At meminit potius Scriptura defectus Fidei , quam Sacramenti , quia si quis Fide careat , etsi Sacramentum recipiat (si rationis capax sit) damnabitur : si vero Fidem habeat , nec tamen velit Sacramentum in re suscipere , illum tamen suscipiat in voto , saluabitur. Petrus tandem in sensu diuiso loquutus fuit , ita vt voluerit Baptismatis externa ablutione hominem non sanctificari , nisi cum interrogatione bonae conscientiae ; seu nisi cum abrenuntiatione , quae ex animo fiat , coniuncta sit.

Ad secundum dicendum : haud valere argumentum a Circumcisione aliisque veteris legis Sacramentis ad Baptismum ceteraque noui foederis Sacramenta : » illa enim , vt loquitur Concilium Florentinum , (10) non causabant gratiam , sed eam solum per Passionem Christi dandam esse figurabant : haec vero nostra , et continet gratiam , et ipsam digne suscipientibus conferunt. « Ast consulendi super hac re sunt , qui data opera de Sacramento veteris legis virtute agunt.

Tertium ex Patrum dictis constatum sic soluitur : Augustinus expresse dicit , aquam Baptismi nedum corpus tangere , sed et cor abluere : sentit ergo aquam Baptismi animam mundare : sed quoniam dubitari poterat quoniam id pacto fieret , subdit , » faciente verbo : » rursusque , quia adhuc poterat dubium esse , an veibum hoc faciat ex sono materiali vocis , an ex virtute ipsi collata , adiungit : » non

Tom. IIII.

Hh

» quia

(10) In Instruct. Armen.

»quia dicitur, sed quia creditur:« vt scilicet intelligatur, a Christo auctore hanc obtinuisse virtutem: »nam, inquit, et in ipso verbo »aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum Fi- »dei quod praedicamus.« Ita Augustinum exponit S. Thomas. (11) Secundum testimonium Augustini non est: falso enim liber ille Augustino adscribitur.

Hieronymus deinde hoc vnum vult, ministrum tantum aquam praebere; hanc tamen non sanctificare, sed Deum solum. Ceterum Baptismi aquam verbo Dei sanctificatam peccata dimittere aperte Hieronymus dicit: (12) vbi ad illa verba, »lauamini, et mundi es- »tote,« haec in persona Dei addit: »Euangelii mihi placet, religio, »vt baptizemini in sanguine meo per lauacrum regenerationis, quod »solum potest peccata dimittere.«

Bernardus denique Sacramenta aequiparans annulo, baculo, et libro, haud vult nuda illa signa esse; vt sunt posteriora. Immo ipso in loco contra querelas, cur nempe post Baptismum rebelles permaneat motus, inquit: »confidite, quia in hac gratia subuenit; et vt »secuti sitis, Sacramentum Domini corporis et sanguinis pretiosi »inuestituram habetis.« Et post hac: »si quis, ait, motus concu- »piscitiae tam acerbos, vt antea, non sentit, gratias agat corpori »et sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.«

Quartum hac distinctione diluitur: si Sacramenta gratiam producerent tanquam causa principalis, inanis esset Christi passio; ita. Si tanquam causa instrumentalis, nego. Christus igitur Sacramentis virtutem nos iustificet; proindeque Sacramenta sunt tantum instrumenta gratiae; quae non ex sese, sed ex vna Christi passione virtutem operandi habent: vnde scribere Patres, manasse ea ex Christi mortui latere. Quos inter haec Augustinus protulit: (13) »vigilanti ver- »bo vsus est Euangelista, vt non diceret: latus eius percussit aut »vulnerauit, sed aperuit: vt illie quodammodo vitae ostium pande- »retur, vnde Sacramenta Ecclesiae manauerunt, sine quibus ad vitam, »quae vera vita est, non intratur.«

Quinti solutio est: Sacramenta dici a Patribus signa ac sigilla gratiae, quod hanc significant, et quasi sub sigillo exteriori contineant; non quod eam tantum significant, aut Fidem obsignent, seu subiectum, vt placet haereticis, in Fide speciali de accepta iustificatione confirmant.

Ad

(11) III. Part. quaest. lxx. art. 7.
ad 1.

(12) In cap. 1. Isai.

(13) Tract. cxx. in Ioan.

Ad sextum dicimus primo: eum loquendi modum, non nuper quoad catholicum quem includit sensum fuisse excogitatum: eum enim sensum tradidit Augustinus, (14) vbi sic loquitur: »non eo- »rum meritis a quibus ministratur, aut eorum quibus ministratur, »constare Baptismum; sed propria sanctitate atque veritate propter »eum a quo institutus est.« Quin et quoad sonum adhibitum fuisse eandem rationem loquendi a S. Thoma, (15) et ante ipsum ab Innoc. III. (16) scimus. Quam praeterea circa Angelici Doct. tempora in Scholis obtinuisse censet, probatque Dominicus Soto scribens: (17) »aiunt »Sacramenta nouae legis *ex opere operato* gratiam conferre, quod qui- »dem verbum non modo in Sacra Scriptura non extat; verum neque »apud antiquos Patres reperitur: quare etsi D. Thomas illius memi- »nerit, quoniam tunc forte illud idioma serpere incipiebat, non ta- »men quasi ex sua opinione, sed ait ipsum Sacramentum a quibus- »dam dici opus operatum; hic vero in Summa illud non vsurpat.«

Secundo dicimus: gratis admissio esse verba aliqua deponentia, quod negat Gaspar Scioppius: (18) ne cum Grammaticis vulgaribus litem iniamus: haud errori verti Patribus Tridentinis debere, quod verbo illo passivae vsi sint, quoniam necessum id esse viderunt, vt Ecclesiae Fidem absque ambagibus, omnique aequiuocatione seclusa, fidelibus traderent; Augustinum imitati, qui Psalmos enarrans, (19) ne phrasim, qua vtebatur, equiuoco laboraret, *ossium ossi* potius, quas *os ossis* maluit dicere.

Septimo respondemus: immerito occasione illarum vocum imponere Sectarios Romanae Ecclesiae: primo enim Concilium Tridentinum, a quo Sacramenta *ex opere operato* gratiam producere definitum est, impactam sibi calumniam depulit, quum vbi docet (20) conceptis terminis absolutionem nequaquam peccata remittere absque bono suscipientium motu: tam etiam (21) vbi varias disputationes ad Baptismi effectum praerequisitas sigillatim recenser. Secundo: quamuis Philosophi doceant ignem per se ex vi operis seu *ex opere operato* agere; ea tamen loquendi ratione non inficiantur, ignem, vt in actum exeat, aliquas in subiecto cui applicatur, dispositiones praesupponere:

Hh 2

re:

(14) Lib. iv. cont. Cresc. cap. 16.

(15) In iv. Sent. dist. 1. q. 1. art. 5.

(16) Lib. 3. de myst. Missae cap. 5.

(17) In iv. Sentent. dist. 1. q. 3.

art. 1.

(18) Lib. III. cap. 2. et 3. Mi-
neruae Sanctianae.

(19) In Psal. cxxxviii.

(20) Sess. xiv.

(21) Sess. vi. de Iustif. cap. 6.

re: igitur neque Tridentini Patres, aut ignorantiae, aut erroris debent insimulari, quasi praerequisitas in iis qui Sacramenta recipiunt, dispositiones exeluserint; quum ea gratiam *ex opere operato* producere definierunt.

Nec difficilius soluuntur ea, quae aduersus characteris pugnant impressionem. Primum enim sic solutum esto: quod licet nomen characteris in Scripturis non legatur, legitur tamen res per nomen significata: nempe nos Spiritu Sancto *signari*, vt diximus ex Paulo. Neque necesse quidem est nomina omnia, quibus in rebus Fidei vtimur, expresse in Scripturis legi: nomina quippe *Hypostasis*, *Personae*, *Ingenitum*, Scriptura non habet; quae tamen nec ipsi haereticis inficiantur.

Quid? quod characteris nomen antiquioribus fuerit incomper-
tum? Diximus saepe numero nouas haereses nouas intulisse quaestiones, quas profligatas fuisse nouorum vocabulorum vsu constat: sed quod modo explicamus, characteris nomine veteres significarunt signaculi ac sigilli vocabulis. Ast quod attinet ad Sententiarum Magistrum, de characterem expresse eum fuisse loquutum legimus. (22)

Ad secundam dicendum: Patres omnes quum Graecos, tum Latinos, reuera characterem designasse vocabulis signaculi ac sigilli; vt ex ipsorum testimoniis capite praecedenti memoratis, aliisque in Commentatoribus obuiis liquet: Augustinus vero in laudato sermone expresse dicit, Baptismi et Ordinis characterem permanere in deserto, schismaticum, et haereticum nomine desertoris designans: proinde characterem a Fide et a gratia sanctificationis distinctum agnoscit: quem quidem, dicente Augustino, eatenus ex Fide Trinitatis cognoscimus; quatenus Fides ipsa Trinitatem exprimit, cuius inuocatione datus Baptismus, characterem figit et imprimit.

Tertio sic occurrimus: Tonsuram fuisse quandoque iteratam, et quidem Morino auctore, in cuiusvis Ordinis collatione: ita vt fuerit olim Tonsura caeterum quaedam minorum Ordinum collationi adnexa: neque characterem ipsam imprimere dici potuit, nisi ampliori significatione: vnde vt modo non reiteretur, facit sola Ecclesiae Catholicae consuetudo. Quamuis et probabile nonnullis, Canonistis praesertim, visum sit, eam sacro ritu ab Episcopo collatam, et esse Sacramentum, et characterem imprimere: vnaqualibet ex his responsionibus corrui adducta, argumentatio quoad primum extremum.

Quoad

Quoad secundum autem corrui hac duplici responsione: contendit Morinus duo illa Sacramenta, etiam secundum ritum a Christo praescriptum, extra Ecclesia data, fuisse inualida; quod Ecclesia editis a se canonibus ministros extra Ecclesiae castra existentes inhabiles reddidisset ad ea conferenda, licet formam a Christo praescriptam adhiberent: eodem sane pacto, quo consanguineos (addit) intra quartum gradum reddidit inhabiles ad contrahendum Matrimonium. Hac doctrina posita iterata fuisse Sacramenta illa inualide. Sed melius dicitur: Morinum hac in re Ecclesiae mentem non fuisse adsequutum: nusquam enim tale Ecclesia praescribit; quinimo nusquam Confirmatio et Ordo, etiam extra Ecclesiam data, iterata sunt.

Ad quartum dicendum: iam pridem a nobis dictum esse cur Sacramenta reliqua characterem non imprimant; imprimant autem Baptismus, Confirmatio, et Ordo: non ergo ob ineptas illas quas haereticis adferunt rationes.

Quinti solutio ex ipsa Christi Institutoris voluntate petitur: nempe quod Domino sic placuerit fideles obsignare suos, spirituali impressa nota qua ab Angelis dignoscerentur, qua Electi Sacramentorum decora in coelis praeserferrent, qua in gehenna vehementius desertores confunderentur.

Sextum verbo solutum erit: nedum summae demeritiae, sed summae etiam temeritatis esse illarum rerum denegare existentiam, quarum natura incomperta nobis penitus est: neganda enim illico a nobis essent supernaturalia omnia, quum illorum essentia nostrum caput superent: neganda itaque Trinitas personarum, Incarnationis oeconomia, Mysteria denique omnia.

Septimum vt diluamus, illud praepremis fatemur, quod negare nullo modo possumus: nihil certi inter Theologos catholicos de characteris natura haberi: probabiliter Durandus ac Scotus illum esse relationem quandam arbitrati sunt, ita vt anima per illum relationem dicat ad officia quaedam praestanda: ceteri omnes qualiter physicam esse fortasse probabilius opinantur, qua humana mens per modum habitus facilius praestare possit officia christiana. Interea in eo conueniunt omnes, vt adserant illum reuera vere existere, atque signum quoddam indelebile animae impressum esse.

Ad octauum dicendum: characterem ordinari non solum ad Dei cultum exteriorem, sed etiam ad gloriam et dignitatem subiecti, quod il-

illo insignitum est : » et ideo , inquit S. Thomas , (23) post hanc vi-
 » tam remanet character , et in bonis ad eorum gloriam , et in malis
 » ad eorum ignominiam : sicut etiam militaris character remanet in
 » militibus post adeptam victoriam , et in his qui vicerunt , ad gloriam ,
 » et in his qui sunt victi , ad poenam . «

APPENDIX.

Quem vero in modum nouae legis Sacramenta gratiam producant
 causentque , multis nostri Scholastici disputare solent : quorum nos
 exemplum sequi vetamur , qui de quaestionibus subtilibus agere , et
 superiorum decreto prohibemur , et amore etiam atque studio , quo in
 res viles trahimur . Quoniam autem et hic a Nouarioribus premimur ;
 scilicet obiectant nobis aduersus Sacramentorum efficientiam opinio-
 num varietatem , qua Theologi catholici colliduntur ; nonnulla ex Cl.
 Melchioro Cano et in hac quaestione proferemus . (24) Equidem » nul-
 » la res est , inquit , de qua tantopere non solum indocti , sed etiam
 » docti dissentiant . Quidam , quum Sacramenta gratiam ipsam effice-
 » re iudicent impossibile , Sacramenta aiunt , causas esse dispositiua
 » gratiae ; quia scilicet characterem vel ornatum , nescio quem , pro-
 » ducunt , id est qualitates interius disponentes ad gratiam . Alii ea
 » gratiae causas esse adfirmant extrinsecus adpositas , vt annulum re-
 » gium aut sigillum , quibus ostensis ac exhibitis id nobis praestatur ,
 » quod ex Regis beneficio quaerimus . Opinantur alii , Sacramenta non
 » nisi per accedens gratiae causas esse ; quia etsi nihil vere agant ef-
 » ficientque , sine iis tamen Deus gratiam non largitur . Sunt contra
 » qui existimant , Sacramenta virtute supernaturali diuinitus insita gra-
 » tiam ipsam physice attingere , et instrumentali actione facere . Ac
 » demum alii , qui proprius accedunt ad veram rei huius intelligen-
 » tiam , Sacramenta censent causas esse gratiae veluti motiua diuinae
 » voluntatis . Sunt enim ratio propter quam Deus gratiam confert . . .
 » Quorum opiniones , quum tam variae sint tamque inter se dissiden-
 » tes , alterum profecto fieri potest , vt eorum nulla , alterum certe
 » non potest , vt plus vna vera sit . Quod si pace vestra dicere mihi
 » licet (licebit autem quod modestissimum est) aut fallor ergo , aut
 » nulla earum opinionum vera est . «

¿ Quid haec tamen opinionum varietas ad Dogma quod haec-
 nus Ecclesia constantissimae credidit ? Vt fuerint Scholae Theologi
 in

(23) III. Part. q. LXIII. art. 5. ad 3. (24) In Relect. de Saeram. part. IV.

in explicanda ratione , qua Sacramenta gratiam conferunt , discor-
 des ; mira tamen est fuitque semper in retinenda Dogmatis substan-
 tia consensus .

LIBER XIV.

In quo de Baptismo , Confirmatione , et Poenitentia pertractatur .

CAPVT I.

Baptismatis institutio atque obligatio demonstrantur .

Indubitatum omnino est Sacramentum Baptismi fuisse
 ante passionem a Christo institutum .

Et probabilius quidem dum baptizatus fuit in Ior-
 dane .

Quod tamen non obligasse ante factam sufficientem
 Euangelii promulgationem opinamur .

Prioris propositionis probationem suppeditant Scripturae . Legimus
 siquidem Ioan. III : » venit Iesus et discipuli eius in terram Iudaeam ,
 » et illic demorabatur cum eis , et baptizabat . « Er paucis interiectis :
 » quamquam Iesus non baptizabat , sed discipuli eius . « At Christus ,
 suorum Apostolorum ministerio , non Ioannis Baptisma , sed suum
 conferebat : iam tunc ergo Baptismatis Sacramentum institutum erat .
 Minor propositio sic euincitur : si Apostoli iam tunc baptizassent Ioan-
 nis baptismo , non Christus per eos baptizasse diceretur , sed Ioan-
 nes cuius baptismum contulissent . Deinde : nulla certe emulationis
 causa , nulla contentio inter Ioannis discipulos et Christi fuisset orta ,
 si Apostoli Ioannis baptismo baptizassent : id siquidem ad Ioannis
 gloriam cesisset potius : at ortam emulationem et contentionem Scrip-
 turae testantur , vbi legitur : discipuli Ioannis venerunt ad Ioannem ,
 et dixerunt ei : » Rabbi qui erat tecum trans Iordanem , cui testimo-
 » nium praebuisti , ecce baptizat , et omnes veniunt ad eum . « ergo .

Ac